

פרשת מסעי

הוא זכאי (לה, כד)

"ושפטו העדה בין המכה ובין גואל הדם על המשפטים האלה" (לה, כד) בפסוק שנכתב מיד אחריו, אומרת התורה: "והצילו העדה את הרוצח מיד גואל הדם" וכו'. תורה היא וללמוד אנו צריכים: אם הרוצח בשוגג אכן אשם ולכן אומרת התורה העמידוהו למשפט (ושפטו העדה), מפני מה מצוה התורה להצילו מיד גואל הדם שניתנה לו רשות לגאול את דם קרובו מיד מכהו. הרי לכאורה ניתן היה לפסוק שלגואל הדם אסור לעשות דין לעצמו, כמו ברוב דיני התורה בהם נזקקים אנו לדין תורה בכדי לדעת מי האשם ומי הזכאי. בפרט כאן שהרצח לא התבצע במזיד. זאת ועוד, במשנה (מכות פ"א, מ"י) אמרו חכמים: "סנהדרין ההורגת (רוצח) אחד בשבוע (בשבע שנים) נקראת חבלנית. רבי אלעזר בן עזריה אומר, אחד לשבעים שנה. רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים, אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם..." השאלה שבה ועולה מתחילת המשנה וסופה גם יחד: מדוע סנהדרין ההורגת רוצח אחד לשבע שנים או יותר מכך אחד לשבעים שנה - נקראת חובלנית, וכי אשמים חכמי הסנהדרין בכך שמאן-דהו רצח אדם (בשוגג כמובן...).

ואם נאמר שרוצח בשוגג זה חייב מיתה, כיצד הודיעו ר"ט ור"ע בוודאות מוחלטת שאילו היו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם.

אחד האדמור"ם שנודע כמקרב את כל חסידיו, בין אלו שנודעו כצדיקים ובין הבינונים ואפילו אלו שנודעו כבעלי עבירה מובהקים, נשאל על ידי אחד החסידים: "רבי, אינני מבין. בשלמא את החסידים הצדיקים והבינונים - יכול אני להבין מדוע הרבי מקרב. אולם אלו שידועים בפומבי כבעלי עבירה, מדוע מקרב אותם הרבי? שייכלמו להם ואולי יביא הריחוק מן הרב לתשובתם השלמה". הצדיק התעלם מן השאלה ולא ענה. תחת זאת פנה לחסיד ושאל: "באת רק בשביל שאלה זו, או שיש לך עוד מה לשאול?" יש ויש. הוציא החסיד מאמתחתו חבילה זעירה ושטח את תכולתה על השולחן. אבנים יקרות ומרגליות יקרות ערך נצצו שם בשלל גווניו. "רצוני לקבל ברכה מן הרבי האם לרכוש אבנים אלו", הסביר החסיד. "וכמה מחירן?" התעניין הצדיק. "אוהו", התלהב החסיד, "אלפי רובלים הצרור כולו, מאות רובלים כל אבן בפני עצמה". "אה", הניף הרבי ידו בביטול, "אינני רואה באבנים אלו שום דבר מיוחד. חבל על הכסף". "לא, רבי", השיב החסיד באכזבה, "בשביל להעריך נכונה את שוויין של אבנים אלו, צריכים להיות 'מְבִין' גדול באבני-חן. לא כל אחד יכול לקבוע זאת". "ישמעו אוזניך מה שפיך דובר", נענה הצדיק בנהרה על פניו, "גם כדי לקבוע ערכם של יהודים, צריכים להיות 'מְבִין' במעלותיהם ודרגתם..."

כעת נחזור לשאלות בהן פתחנו: כשרוצים להאשים אדם במעשה כלשהו, למצוא בו את נקודת החיסרון והפחיתות - זהו הדבר הקל ביותר. גם טיפש יוכל לעשות זאת. ברם, כדי לראות את צדדי-הזכות במעשהו של אותו יהודי, נדרשים לתבונה מיוחדת. העניקה לנו התורה ציווי מיוחד: הן אמת שרוצח בשגגה זה אשם בכך שנתגלגלה חובה על ידי חייב, אבל לחייב אותו זה דבר שכולם מבינים שצריך, בכדי לזכות אותו - הדגישה התורה שבמקביל לרצון לשפוט, מוכרחים לרצות ל"הציל". דבר זה לימדונו ר"ט ור"ע בדבריהם: "אילו היינו בסנהדרין", היינו מלמדים זכות על כל יהודי יחד עם כל חכמי הסנהדרין, עד שכולם יכריזו 'זכאי', ולא היה "נהרג אדם מעולם".

פרשת מסעי